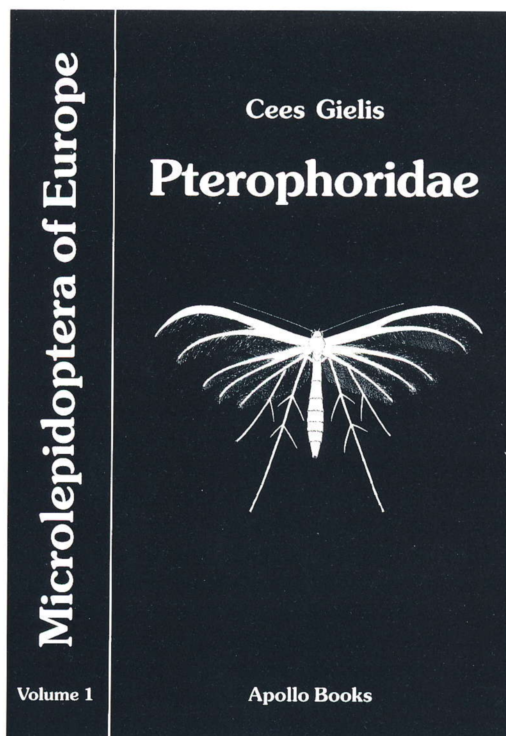
Bok om fjädermott i ny serie

Gielis, C. 1996. *Microlepidoptera of Europe. Volume I. Pterophoridae.* Apollo Books, Stenstrup, Danmark. 222 s. 16 färgplanscher, 287 sv/v illustrationer. ISBN 87-88757-36-6. Pris 350 DKK.

Det första bandet i en ny serie om Europas småfjärilar har kommit ut och det är en glädjande händelse. Det har visserligen genom åren publicerats flera böcker och artiklar om fjärilsfamiljer eller -släkten från större regioner, t.ex. Fauna Entomologica Scandinavica täckande Norden och ev. angränsande områden, men det vanligaste är nationella faunaverk. För att få grepp om hela Europas fauna har man blivit hänvisad till äldre verk med osäker artbehandling eller till de mycket dyra MP-banden (Microlepidoptera Palaearctica), men då har man på köpet fått alla kända arter från Asien exkl. den Orientaliska regionen.

Avsikten med den nya serien om Europas småfjärilar är, att varje eller vartannat år ge ut ett band av det omfång som det här anmälda verket har, d.v.s. varje bok tar upp en eller flera familjer eller, om familjen är artrik, två eller fler band behandlar en familj (exempelvis Gelechiidae). Redaktionens säte är i Köpenhamn/Wien med huvudredaktörerna Ole Karsholt och Peter Huemer. Till dessa är Leif Lyneborg knuten som teknisk redaktör.

Det första bandets uppläggning utgör inte en fast standard för kommande band. Redaktionen uttalar i sitt förord, att kommande band kan avvika i flera avseenden beroende på hur stort geografiskt område som behandlas, vilken grupp det är fråga om, illustrationsteknik, etc. Framtida verk i serien kommer alltså att täcka inte enbart det geografiska Europa utan inkluderar ev. också norra Afrika och/eller västa Asien, som innehåller 'europeiska' biotoper och har arter gemensamma med vår världsdel.

Boken är skriven på lättläst engelska och har en traditionell disposition. Efter 'Introduction' följer en bestämningsnyckel ner till släkten och efter den därpå följande nomenklaturlistan med samtliga taxa (underfamiljer, släkten, arter och deras synonymer) behandlas alla de 138 fjädermottsarter, som förekommer i Europa. På 14 färgplanscher visas färgfoton av varje behandlad art. Fotografierna är av mycket god kvalitet och i flertalet fall bör läsaren kunna bestämma ett djur enbart med hjälp av färgfotot. På två färgfotoplanscher finns ett urval av larver och puppor.

Naturligtvis är alla kända han- och hongenitalierna avbildade, oftast i mer eller mindre schematisk form för att framhäva de viktigaste artkaraktärerna. Efter genitalillustrationerna presenteras en utbredningskatalog. Inte helt överraskande kan man konstatera, att Italien, Frankrike och Spanien är synnerligen artrika områden. Boken avslutas med en 13-sidig litteraturlista, en översikt över värdväxter samt allra sist ett namnregister.

Inledningen, som är kortfattad, avhandlar historik, allmänna karaktärer hos fjädermotten, hur man samlar dessa djur och hur man gör genitalpreparat.

I den systematiska delen har beskrivningen av varje släkte och art följande underrubriker: 'Diagnosis', 'Male genitalia', 'Female genitalia', 'Distribution', 'Biology' och 'Remarks'. Under

den sistnämnda rubriken läggs sådana uppgifter till, som inte kunnat rymmas under de övriga. Artdiagnosen är oftast kortfattad och kan så vara med tanke på de tydliga färgfotografierna. I några fall kan beskrivningen av det yttre utseendet skapa oklarhet; det gäller t.ex. *Crombrugghia kollari* och *Calyciphora acarnella*.

Beskrivningen av varje arts hangenitalier är på samma sätt kort och pekar bara på de viktigaste, skiljande karaktärerna. I en hel del fall beskrivs karaktärer, som inte visas i motsvarande figur och detta kan ibland upplevas som en brist. Något allvarligare kritik kan riktas mot beskrivningarna av hongenitalierna, där texten i alltför många fall helt uppenbart kan vilseleda läsaren. Det kan dels röra sig om misstolkningar av organ, bl.a. av ostium, honans könsöppning, d.v.s. mynningen hos bursa copulatrix. I andra fall redovisas artskiljande karaktärer, som i figuren ej är utsatta eller ser helt annorlunda ut än vad som sägs. Vid alla sådana tillfällen bör läsaren först och främst lita på figuren. Här bara några exempel på oklarheter, som kan förvilla. Hos *Agdistis intermedia* omtalas under E-genitalierna "two spine-like processes". Sådana är inte utritade i Fig. 154. Texten under 'Female genitalia' hos *Agdistis salsolae* är obegriplig. I några fall används namnet 'saccus' på vinculum, ibland 'nionde sterniten', utan att läsaren får en närmare förklaring. I texten under 'Female genitalia' till *Calyciphora nephelodactyla* anges, att genitalierna är lika med *C. albodactylus'*, men detta motsägs av figurerna.

Tvillingarterna *Merrifieldia leucodactyla* och *M. tridactyla* har länge berett taxonomen problem, inte bara vad gäller utseendet utan också vad gäller nomenklaturen. Man kan förmoda, att namnfrågan nu är slutgiltigt löst, men utseendemässigt är arterna omöjliga att skilja åt, utom på en viktig karaktär, antennerna. Därför är det olyckligt, att de båda arternas antenner är förväxlade i Fig. 14, trots att det hänvisas till en artikel från 1982 av Ingvar Svensson, där det rätta förhållandet visades (liksom hos ett arbete av Buszko 1979).

Släktindelningen är i vissa fall ganska magert underbyggd. Författaren har valt en positiv inställning till hur tidigare författare behandlat frågan och behållit de ursprungliga släktnamnen. Men man måste fråga sig om de små karaktärsskillnaderna mellan *Paracapperia* och *Procapperia* är tillräckliga för att bibehålla *Paracapperia*.

Bokens layout är tilltalande, även om det kan vara fråga om tycke och smak. Den mörkt djupblå pärmen gör boken lätt att hitta i bokhyllan. Inbindning och papperskvalitet är av hög kvalitet, likaså färgåtergivning och skärpa hos färgbilderna. Dispositionsmässigt finns det en skönhetsfläck och det rör placeringen av texten till arterna 134-138 mellan färgplanscherna och genitalillustrationerna. Redaktionen har förklarat, att det var en teknisk fråga, men det hade varit önskvärt om det hade gått att finna en bättre lösning så att all text om de enskilda arterna hade kunnat hållas samman.

Boken utgör ett mycket viktigt bidrag till kännedomen om vår europeiska fjädermottsfauna. Författaren Cees Gielis har mycket djupa kunskaper om världsfaunan hos denna spännande småfjärilsfamilj och har således kunnat ge kompletterande information om utbredningen av europeiska taxa och förekomsten av utomeuropeiska arter inom respektive släkte. Nomenklaturen är uppfräschad och det borde inte längre vara några större problem att bestämma de europeiska arterna - så länge man håller sig till bokens illustrationer. Även om anmälaren har hittat en del saker att kritisera, rekommenderas boken varmt till alla som intresserar sig för natur och i synnerhet till dem som samlar småfjärilar. Boken måste också anses mycket prisvärd och den kommer säkerligen att vara ett standardverk inom överskådlig framtid.

Bengt Å. Bengtsson